

ամենայն քաղաքավարութեամբ փութացաւ ըստ ժամանակին ընել զյիշեալ կրկին այցելութիւնները :

Մեր այս դիտողութեանց նպատակը ուրիշ բան չէ, բայց միայն ամենայն բարեմտութեամբ յիշեցընել՝ որոյ որ անկէ, աղիւյսին քաղաքավարական պարտքը և պատշաճից օրէնքը. սրունք ըստ տեղւոյն և ըստ ժամանակին՝ ի գործ չդրուելով, տարակոյս չկայ թէ աղիւսի պատուոյն փնաս կը պատճառեն :

Կըլսեմք թէ Կ. Պօլսոյ ազգային Վաղաքական ժողովը՝ ըստ խնդրոյ Սոյ կաթողիկոսին, որոշեւ է յօգտատու վիճակը վերադարձնել Վիլիկոյ աթոռոյն, որոյ թեմն է եղբւր ի հնումն :

Եթէ այս որոշումն ստոյգ է, հարկ կը լինի իզմիրի վիճակն ևս վերադարձնել Հայաստանեայց նախամեծար Մայր Ս. Լթոռոյն, որոյ թեմն է ի վաղուց անտի : Ուստի եթէ ամենայն Հայոց վեհա՝ կաթողիկոսը այսպիսի իրաւացի պահանջում մի ընէ, հետաքրքիր եմք իմանալու թէ Կ. Պօլսոյ Պատրիարքարանը ի՞նչ պիտի պատասխանէ. որ այսպէս մեծ հոգ կը տանի. Սոյ աթոռոյն նկատմամբ, հաստատուն պահել վաղեմի թեմական յարաբերութիւնները՝ ըստ հնաւանդ կարգաց և սովորութեան Հայաստանեայց տուրք լիեղելոյ :

Յիշեալ պատրիարքարանը դուցէ պիտի պատասխանէ թէ իզմիրի վիճակը՝ քաղաքական պատճառաւ մի անցած է Կ. Պօլսոյ պատրիարքական իշխանութեան բարի : Բայց որովհետեւ այն պատճառը՝ այն ժամանակաց հետ անցաւ և անհետ եղաւ, ուստի կարծեմք թէ Ս. Եջմիածնայ Մայր Լթոռը իրաւունք ունի դարձեալ իւր անփշական հոգեւոր իշխանութիւն կառավարել իւր վաղեմի թեմը :

— Կ. Պօլսոյ Փաշա լրագրոյն՝ Երեւանի 8 թղւոյն մէջ հետեւեալ կը կարդամք .

« Ես օրերս-տուրս Եջմիածնի վեհա՝ Հայրապետին կողմանէ Պէյօղլուի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ քարոզիչ արժա՝ Լարոսիոս վարդապետին ուղղեալ կոնդակ մի հասաւ. որով Սորին Վեհափառութիւնը ծանօթութիւն տուեւ է, ի նպատակով չայ հրկիզելոյ՝ Ռուսահայոց մէջ ժողովուած ստակին գործածութեան եղանակին վրայ(1) և այս Հայրապետական կոնդակը կիւրակէ օրը կարգացուեւ է յիշեալ եկեղեցւոյն մէջ՝ անշուշտ թաղական խորհրդոյն զիտութեամբը :

Յիշեալ լրագիրը կը յաւելու թէ՝ Խրիմեան Ս.

(1) Կըլսեմք քե այս ստակը 2000 լիւայի ջափ է եւ արդեւ հասած է Պէյօղլուի ազգային քաղական խորհրդոյն ձեռքը :

Խանորդն զյիշատակեալ Հայրապետական օրհնադեղուն կոնդակէ՝ ի վերջապէս իսկապէս յատեան սուրբ սեղանոյն Սորին Սրբազնութիւնն և սկիզբն արար քաջիկ բացայայտելոյ զիմաստն այնր՝ յունկն ժողովրդականաց, յայտնելով զբարձրագոյն հրամանն նոյն Գլխոյ Եկեղեցւոյ առ ինքն, վասն առաւել փոյթ ունելոյ ի բարգաւաճել զուսման և զգիտութիւնս ի վիճակս իւր, պայծառացուցանել ջանալով զգալոյն և ապա՝ Առ նոյն բարձր հրամանն ցուցանել և զպատրաստութիւն իւր կատարելոյ և զուր բարձրագոյն օրհնութեան և հրամանաց Սորին Վեհափառութեան և քաջախիմալ յուսադրութեան Սորին Սրբազնութեան, ցնծապատար հրճուանք ընդ սիրտ հանդիսացեալ ժողովրդականաց : Ի կատարիլ սովորական ժամերութեանն՝ եւ նորին հոգեւոր Հայրութիւնն յառաջնորդարանն, և ամենայն Երրորդացիք և բազմութիւնք քահանայից և ժողովրդականաց ընդ նմա՝ յորում յետ օգտակար զրուցատուութեանց և վերջապէս զվայելումն քաղաքականաց, ելին յարձակուրդ :

Ի 22 Յունիս դարձեալ յայտարարաց ամենեցուն նոյն առաջնորդական Փոխանորդն զպատարագիչ լինելն Սորին Սրբազնութեան ի հետեւեալ կիրակէի աւուր Վարդապետի՝ ի սուրբ Եկեղեցւոյ վանացն, հրաւիրելով զնոսա ի հանդիսատեն ներկայութիւնս Կատակար պատուելին զհրաւէր նորա զայն ամենեքեանս : Ուստի յաւուր յայնմիկ զեղան, լցան անդանօր կարի մեծ իմն բազմութիւնք որպէս և ամենայն Երրորդացիք տեղոյս և Կարի մեծ էր հոգեւոր չքեղափառութիւն նոյն հանդիսի պատարագչութեան նորընտիր Առաջնորդին, զարդարեալ մեծադին եկեղեցական սպասուք, ջահիւք լուցելովք և այլն, առ որ մեծաբաղձ տնէնանօր փութացեալ էին այնքան

Պատրիարք Հայրը խուփեւ է որ վեհա՝ կաթողիկոսը՝ այս գործոյն յատկացեալ կոնդակը ուղղակի Պէյօղլուի քարոզիչ վարդապետին յուղարկած է և նա ևս կարգացնել տուած է յատենի եկեղեցւոյն՝ առանց իւր հաւանութեանը :

Չեմք գիտեւ թէ Հայաստանեայց ծայրագոյն Պատրիարքին՝ այն է ամենայն Հայոց Ս. կաթողիկոսին արդիւնաւէտ ուղղակի կոնդակ կամ նամակ գրել Հայոց վարդապետի կամ եպիսկոպոսի մի : Մեր գիտեմքը այն է, որ անցեալները Սորին Սրբազնութեան կողմանէ յայտարարեալ գրեալ. Եւսջնորդին ևս օրհնութեան կոնդակ մի յուղարկեցաւ ուղղակի, և ամենայն յարգանք և փառաւորապէս կարգացուցաւ յատենի եկեղեցւոյն Պահիրէի, և այս բանին համար դիտողութիւն մի չեղաւ Կ. Պօլսոյ պատրիարքարանէն. ուստի կարելի է որ Փաշա լրագրող լինի իւր ասութեան մէջ :

Ետեմի, 30 Հոկտեմբեր 1872
Յարգոյ խմբագիր Արշալույս,

Քաղաքիս Հայ ժողովուրդը՝ մինչդեռ իւր վիճակի սրբազան առաջնորդ Պօղոս արքեպիսկոպոսին մահուան վրայ կըսգար, Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ կրօնին ջերմ պաշտպան պատկառելի հայրերէն մեկն ալ կորսուեցաւ. . . ամսոյս 25ին նոր սգով եւս համակուեցաւ, Հայոց եւ Յունաց զանգակներուն տխուր հնչումը՝ աւագերեց տեւ Յովհաննէս քահանային մահը գոհեցուց : Հանգուցեալ տեղոյս սուրբ Հոսիփիմէ եկեղեցւոյ մէջ քառասուն երկու տարի քահանայութեան պաշտօն վարած է, իւր բարի վարքով ու հեղ բնաւորութիւնովը ամենուն սիրելի էր եղած. քանի մը ամիս անկողնոյ ծառայելէն յետոյ 78 տարւոյ շրջանին մէջ իւր կենաց յոյսը մարեցաւ իբր պատրոյց իւր կենաց ճրագին հիւրը սպասելով :

Տեղւոյս քաղական խորհրդին մեծարոյ անդամոց տնօրէնութեամբ հետեւեալ օր բաւական շքեղութեամբ քաղման հանդեսը կատարուեցաւ : Յունաց եկեղեցւոյ ազգաբարոսքին եղած ըլլալով՝ ամսոյս 26ին մինչդեռ վանցի ուսումնասիր տեւ Յարութիւն քահանան օծման արարողութիւնը աւարտելէն յետոյ ըստ պատշաճի դամբանական ճառ մը կը խօսէր, Յունաց քահանայք զգեստաւորեալ՝ դպրօք մամեղեմովք եւ ժողովրդը դուր մեր եկեղեցին գալով սոյն տխուր հանդեսին աւելի շքեղութիւն տուին. եւ փողոցը քափօրի միջոցին Յունաց քահանայք երկու տեղ հանգուցելոյ վրայ Առաջնորդն կարդացին. եւ զագաղը եկեղեցիէն շրջմիմ մօտ դրուած միջոցին՝ մեկմեկու շնորհակալութեան եւ մխիթարութեան քանի մը խօսք փոխանակուելէն յետոյ մեկնեցան. ուստի ազգովին մեր շնորհակալութեան

մեծ բազմութիւն՝ մինչ չլինելոյ տեղի եկեղեցւոյ բազմաց ևս : Յետ ընթերցման Մարգարէական գրեանց, յատեան հանդիսացաւ Ն. Սրբազնութիւնն, և սկիզբն կալաւ պիճաբարբառ ատենարանութեան իւրոյ, ըստ վարդապետաց Եկեղեցւոյ՝ նմանե

սխալի կարողանայ սնանիլ, ուժիւ և բարեգործութիւն : Այս երկու հզօր ամբարտաւանութիւնք միայն սխալի կարողանայ աշխարհաստան հեղեղայ՝ բռնած դաժալէժ հոսանայ գիտութիւն և իւր առատագութ կայսերայ հովանաւորութեան ներքոյ իւր ազգային գոյութիւնը դարուցի՝ դարս մշտնջենաւորել : Եկեղեցին իւր կենսաբեր վարդապետութեամբ, իւր աւետարանական ճշմարտութեամբ տուած քննութեան և եղբայրական միութեան փափաքելի սերմնաբեր սերմանելով ազգային անդաստանի մէջ, գունդործէ մոլորութիւն և երկպառակութիւն, որուն դժբաղդարար նշանակեցած է միւր ազգը այսօր խի, վերացնել և արմատախիւ անել : Իսկ ուսումնարանները՝ կենցաղը, գոյութիւնը թիւններով և զանազան ուսմամբ մեր մատակցեալ սերնդոյ միտքը մշակելով, նոյա նիւթական և մտաւոր թշուառութեան դարման գտնելու միջոցներ պատրաստեն :

Ուստի որչափ որ ազգային տեղականութեան և յառաջդիմութեան այս երկու վեհապարտաճարայ, այս լուստախոյ սկզբանց պէտք ունինք, նոյնչափ ևս սոցազորածաղիկ պաշտօնէից, որք են գլխաւորապէս արժանոր եկեղեցականները : Եկեղեցականները միայն, ինչպէս որ յերկինս, նոյնպէս և յերկրի, մեր ազգային և բարոյական փրկութեան միջնորդներ, մեր ազգային հաստատութեան նկարագիր, մեր մատակցական թշնամեաց փորձեանքներ են, մէկ խօսքով ժողովրդեան մտայ և սրտի տառնորդ : Ուր որ հարկաւոր ձայներ կը տար, բանան աղբէր, եկեղեցականի պատկանելի ձայնը անաւմեքելի բարեբեր կամարէ, գայլերը ի գառնա կը փոխարկէ : Դատ անգամ, ուր որ բազմաթիւ ձեռքեր կը տար, բանան գործել, միայն մի եկեղեցականի ձեռքը ամեն դժուարութեանց կը յայտնէ և գործը յառաջ կը վարէ :

Բայց արժանաւոր եկեղեցականներ ասացի. խօսքս այն բռնաւոր, չտեսնէր, փառասէր, անպաշտ արժան, տղետ և որդորած և եկեղեցականաց համար չէ՝, որոնք միայն իրենց անձը արածելու հետամուտ են ըստ մարգարէին, և ո՛չ թէ ոչխարները. որոնք արեւմտական զայլերու յարձակման ժամանակը իրենց բռնաւոր հօտը կը թողուն և կը փախչին, որոց համար եկեղեցւոյ պայծառութիւնը և ազգային լուսաւորութիւնը ոչինչ նշանակութիւն չունի, որոց «Աստուծո՛ր որովայնը իւրեանց են և փառքը անթիւ իւրեանց» : Այլ այնպիսեաց վրոյց է խօսքս, որոնք հեռի յամենայն շահախորժութենէ և փառասիրութենէ, արխանիստ և անձնաւոր զատուիք, առատութեամբ քարոզող թեմաք և համբերատար հոգեւոր իրրե հոմի քաջ իրենց բանական հօտին փրկութեան և բարոյական երջանկութեան կը տաքին, որոց փառքը՝ ո՛չ թէ՛ սամուր մշտականը, չողորուն ակնայնները, փայլուն կերպասները, անհեղձ կեցեցէները, համարում խորտիկները և մեծագունար զրամները, այլ եկեղեցեաց բարեկարգութիւն, զարդացայ յառաջադիմութիւն, հայկազն մանկեղան լուսաւորութիւն և վերադարձ ազգիս դարման և առողջութիւն : Այս այսպիսեաց կարգին իրաւամբ կարէ համարուել Հասան Զաւարեանց հռչակաւոր Սարգիս արքեպիսկոպոսը, որ իւր եկեղեցալէն, ազգօգուտ և բազմամեաց վաստակներով քաջածանօթ է ազգին : Աս քանի տարի՛ ի վեր Ռուսաց Հայաստանի Արքեպիսկոպոս և Սինդի նահանգաց առաջնորդական պաշտօնը վարելով, ինչպէս որ ամեն տեղ, նոյնպէս և այս տեղը իւր բազմաթիւն գործունէութեամբ Դոնի քաղաքի (քաղաքի) խոհեմամբ, կրօնասէր, ազգավառ և ուսումնասէր ժողովրդոց իրաւացի համարումն և մեծաբանքը գրաւած է : Ուստի քաղաքիս մերապնայք ի յարգանս սորա մեծամեծ ծառայութեանց խնդրանաւոյց ինկելով առ վեհափառ Աթոռ զիկոսն սարկ Լեւոնի, խնդրեցին, որ ինչպէս իւր նախորդները՝ նոյնպէս և իրենց այս սիրելի Առաջնորդին մեծաբարեգործութեան կողմէն կը բերու շնորհ ընէ : Իսկ երբոր վեհափառ Աթոռ զիկոսն ուզելով Առաջնորդաց փոփոխութիւն անել, կամեցաւ սոյն սրբազան արքեպիսկոպոսը Բնաւարապետի Ռուսաց մէջ բարձրագոյն վիճակը նշանակել, այն ժամանակ քաղաքիս բոլոր հասարակութիւնն, որոնք այս քաջաման Լուսին քաժանգիւր արքաբե իրենց համար զգալի կորուստ կը համարէին, շիտեցան, և փութացաւ քաղաքապետը ի զիմաց համոզէն Հասարակութեան, նոյնպէս և տեղեւոյս բարեկարգ վարժարանի հոգաբարձութիւն ևս իրեն կողմէն առաջնին ստանձին գրութեամբ խնդրել Դոնի Ահափառութեան, որպէսզի անորոշութիւնը փոխելու բարեհաճի, այս բարեխնամ Առաջնորդին հայրական խնամամտութենէն զիբեր շարժել, ինչպէս որ ներքալեալ գրութիւններէն յայտնապէս կը տեսնուի. զորս պատշաճ համարեցայ յուղարկել քաղաքի յարգելի խորհրդին, խնդրելով ի խորախոյս եկեղեցականաց

նայ ազգիս և յուրախութիւն մերս համադրեաց հրատարակել հանդերձ այս երկուող ծանօթութեամբ :

Արեւմտեան ընթերցողք՝ այս ծերունազարդ պատկառելի Եպիսկոպոսին վրայ այն ամէն ազգաշահ բարեմասնութիւնները, որոնք կը վերաբերին ճշմարիտ և արժանաւոր եկեղեցականաց, որոց վրայ ևս ինքնին աւելորդ կը համարւի խօսել, թող խօսին սոյն խնդրագիրները, որոնք երանի թէ նախաձեռնութեան արձագանք կրկնէ ին ամէն բարձրատիճան եկեղեցականաց սրտին մէջ :

Դոնի և կը տեսնենք ընթերցողք, որ մեր ազգը եթէ ո՛չ ամէն տեղ, գոնէ շատ տեղեր արժանաւոր եկեղեցականները կը յարգէ կը մեծարէ, իւր սրտեհառն սէրը և համակրութիւնը նոյա ցոյց կ'ուտայ, ընդհակառակն անարժանները իրաւացի առեւտրութեամբ կը մերժէ :

Ի Դոնի, 13 Օգոստոսի 1872 առի :

Առաջափա Պրոգրես :

Դոնի Արքեպիսկոպոս տէրութեան, Աստուածընդունի վեհափառ կաթողիկոսի ամենայն Հայոց, Տեառն Տեառն Գեորգայ Պատրիարքի, ապաւտափառ մեծի Հայրապետի և հասարակութենէ Հայոց ժողովրդականաց Դոնի քաղաքի, Ամենախոնարհ խնդիր :

Վիճակն մեր Արքեպիսկոպոսի Դոնի, ի Դոնի և ի Լանքերանու գաւառաց, հռչակաւոր համարի ընդ ամենայն տեղիս քան զմեզ վիճակն Հայոց ի Ռուսաստան. այնու, զի սա, իբրեւ գլխաւորագոյն մասն կամ կեղծոն Արքեպիսկոպոս աշխարհի, ի սկզբանէ անտի տարածման քրիստոնէութեան՝ ունելի հաստատապէս ի միջի իւրում զառանձին անկախ աթոռ կաթողիկոսութեան, սկսեալ ի սրբոյն Եղիշէ առաքելոց, զոր վերահաստատեաց ապա և սուրբ Լուսաւորիչն, զոր ձեռնադրութեամբ թողին իւրոց սրբոյն Գրիգորիսի և առաքմամբ յԱղուանս ի կաթողիկոս, սկսեալ ի զրանէն Աղուանաց մինչև ցրուան Վրաց, որոց և սուրբ նշխարն

Պատրիարք կաթողիկոս Հայոց, և թէ Նորին վեհափառութիւնը բացասական պատասխան տուեր է :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԼՈՒՔՈՒՄ

Զմիռնիա, 18 Նոյեմբերի :

Կայսերական հրովարտական, նախորդ պատերազմի պաշտօնային վստահ. Հիւսէին Լաւրի փաշան՝ Լայոնի վիլայէթին ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ, փոխանակ Սպարի փաշային :

Լայոնը՝ որ անցեալ շաբթու ընդունուեցաւ ի Վ. Պօլսոյ, տրամաւորեալ պատճառ եղաւ քաղաքիս հասարակութեան համար՝ որ մեծապէս գոհ է վստ. Սպարի փաշային բանիբուն վարչութենէն. Թէպէտև նորա յաջորդին այսինքն վստ. Հիւսէին փաշային վերայք ևս ոչ սակաւ զովութիւններ կը լսեմք :

Քաղաքիս ամեն ազգաց զլեւադրեալ չորս ազգերու յուղարկեցան բարձրաւ. Մեծ-Եղարկոսին, խնդրելով որ բարեհաճի թողուլ առ մեզ մեր ընդհանուր կառավարիչ վստ. Սպարի փաշան :

Վստ. Սպարի մեծա. Մարկոսեան Վալուստ է. ֆէնտի ճարտարագետը, որ Վաղընի Լաւրի Բոնիլ է Դօսէ կոչուած հոշակաւոր դպրոցին աշակերտ է, հինգ շաբթի օրը պաշտօնական շոգենաւով ի Պօլսոյն անց պատուական պաշտօնի մը. Մարկոսեան է. ֆէնտիին նոյն մայրաքաղաքէն Վանուպեան երկիրը պիտի երթայ անպաշտ. որ թերեւոյժ փնջի ի Սիւթովա երկրամասի մի շինութեան զլեւադր ճարտարագետութիւնը պիտի ընէ :

Վ. Պօլսոն կը գրեն թէ արժա. Վեորդ վարդապետը, որ մեր լուսահոգի տէր Պօլոս Լաւրիորին փոխանորդ էր, խառն ժողովոյն տնօրէնութեամբը վստ. Սպարի առաջնորդական փոխանորդ կարգուեալ է :

Վրէսեմք թէ արժա. խորէն վարդապետը, որ ուսումնական, լեզուագէտ և կենցաղագէտ եկեղեցական մըն է, անցեալ շաբթու ի Վ. Պօլսոյ մեկնել է ի Մանչեսթըր երթալու, իրեն հոգեւոր հովիւ Հայոց նոյն շահաստան քաղաքին :

Հայտնի է թէ յիշեալ ծայրագոյն վարդապետը՝ յատաճողոյն ևս այս հոգեւոր պաշտօնը արժանաւորապէս վարած է ի Մանչեսթըր. յորմէ անձնական տիրութեան և օգտփոխութեան պատճառաւ միայն դարձած էր ի Վ. Պօլսոյ :

Սրբախորհրդէն իրենց զերաւ. Վարդապետ Եան տէր Վերսէս արքեպիսկոպոսը, որ ժամանակէ մը ի վեր ի սուրբ Եղիշիմի կը պաշտօնէր, ամսոյս 10ին վերադարձեր է ի Վ. Պօլսոյ :

Նորին Սրբաշնորհութեան ի մօտ աւուրս վերադառնալուն լուրը հրատարակելով մեր նախընթաց թուոյն մէջ, այսպէս յաւելցուցած էինք :

Իզմիրի Լաւրիորական պաշտօնին նոր և արժա. նաւոր յոյժ ընտրելի մի կը ներկայանայ մեզ. որուն արժանեացը վերայ աւելցող կը պատեմք նորէն գրել. քանզի Լաւրիոր շատ անգամ առիթ ունեցած է զուլթեմամբ հրատարակել զայնոսիկ, իայց և այնպէս հարկաւոր կը համարեմք յուշ ածել մեր ընթերցողաց թէ զերաւ. Վերսէս սրբազանը՝ որ շնորհ զտած է ամենայն Հայոց վեհափառ կաթողիկոսին առջև, ուսումնական, զաղընագէտ, ճարտասան քաղաքական, տնօրէնութեան հմուտ, ինչպէս նաև քաղաքականութեան քաջ տեղեակ : Զմուռնաք յաւելցուելով թէ յիշեալ հոգեւոր հովիւն՝ սիրելի էր յոյժ լուսահոգի տէր Պօլոս Ս. Լաւրիորին մերոյ :

Կաղաքի մեզ քաղաքապետը մեր հայրենակից ուղիւստ ժողովուրդը և մանաւանդ Լաւրիորական ընտրողները, որ ծանր ուշադրութեամբ կարդան մեր գրածները ի մասին զերաւ. Վերսէս արքեպիսկոպոսին զովելի յատկութեանց. որոց մէջ վարժարանաց բարեկարգ տնօրէնութեան հմուտութիւնը և քաղաքականութեան քաջ տեղեկութիւնը մասնաւոր նշանակութեան արժանի են իզմիրի վեհափառաց համար :

Մեր նախընթաց թուով ծանուցեմք թէ Պրուսայի Լաւրիորը գերաւ. Բարթոլոմէոս սրբազանը՝ յիշեալ քաղաքին ազգային երեսփոխանական ժողովոյն վերստին ընտրութեամբ և Վ. Պօլսոյ պատրիարքարանին հաւանութեամբ վերադարձաւ ի վեհակիր. իայց այժմ կը լսեմք թէ Ս. Դաւիթ չուրը ընդունել ազգային այս սրբոյնը, առաքելով թէ յիշեալ եպիսկոպոսը քաղաքական յանձնարարութիւնն ունի :

Յաւոք սրբի կիմանալք թէ Ս. Դաւիթ Լաւրիորը՝ Բարձրագոյն Դրան հրամանագրով մը, մեկ ամսուան համար դադարած է. Նոյ. 10էն սկսեալ Լայոն դադարման պատճառը՝ յիշեալ օրագրոյն չափազանց լեզու մի գործածելն է տէրութեան պաշտօնաւարաց դէմ, ըստ բացատրութեան հրամանագրոյն :

Վերկայ ամսոյս 4ին ի Վ. Պօլսոյ Սուրբ Ստեփանոս ժողով մի եղաւ ի մէջ գեսպանաց մեծ տէրութեանց, նախագահութեամբ վստ. Իկնաթիէֆ զօրայեան : Լայոն ժողովոյն մէջ, որ ներկայ էր վստ. Նուպար փաշան, խորհրդակցութիւն եղաւ յիշեալ պատկառելի դատաստանական նոր բարեկարգութեան վրայոք. Վրէսապետն թէ համաձայնութիւն մի հաստատուեալ է գեսպանաց մէջ՝ հասարակաց օգտակար այս խնդրոյն նկատմամբ. սրուն գործադրութեանը համար դաշնագիր մի պիտի շարադրուի վերջնական գեսպանագործութեամբ մի :

Ինչպէս Վրէսապետը կայսրը բարեհաճեցաւ սրբ. բոյն Սթանիսլաու կարգի մեծ խաչը շնորհելու Լայոնի պատիւ բարձրագոյն Հիւսէին փաշա իշխանին, որ խնդրելէն երկրորդ օրէից է որ երեւելի հանգիստացած է իւր բարոյական առաքելութիւններով ինչպէս նաև իւր իմացական ճիւղով :

Բարձրագոյն խնդրելէ անցեալները հաճեցաւ երեք նորապի առիւծ և երկու ընձուղտ (զերբաֆէ) յուղարկելու ի Վ. Ենիս, ի նուէր նոյն մայրաքաղաքին կենդանարանական պարտիզին :

Պարզելիայի կայսրը Հարաւային խաչի կարգին մեծ շքանշանը յուղարկելու Լայոնի պատիւ խնդրելէն, Լայոն բարձր համարման և յարգանաց ցոյցը, զոր այս իմաստուն ինքնակալը հաճեցաւ տալու Վերսէս փոխարքայական Բարձրութեանը, խնդրեալ ազգեցութիւն մի ըրաւ այն ամեն կենցաղագէտ անձանց վերայ, որք հաճութեամբ սրբի ուշադրութիւն կը մատուցանեն Լայոնի պատիւ մէջ ի զորք գրուած ազգի ազգի յառաջագիմութեանցը՝ շնորհիւ խնդրելէն լուսաւորեալ կառավարութեանը :

Համաժողով նորագոյն վեհափառութեան միոյ, Լայոնի պատիւ տարեկան եկամուտը՝ 7 միլիոն 293,645 լիւրա է, մինչդեռ տարեկան ծախքը հաղել թէ վեց միլիոն 167,230 լիւրայ կը հասնի. ուստի ամեն տարի է միլիոն 126,415 լիւրա կաւելնայ եկամուտէն :

Վ. Պօլսոն կը գրեն մեզ թէ նոյն մայրաքաղաքին մէջ հաստատուելու հելլենական բանասիրական ժողովարանը մօտերս պատուեցաւ ներկայութեամբ Վերսէս փաշայի գեսպան մօտիւ տ